

податкової міліції, в якому він служить чи працює.

Дисциплінарна відповідальність полягає в накладенні на працівників, які порушили службову дисципліну, дисциплінарних стягнень. Відповідно до чинного законодавства до працівників податкової міліції можуть бути застосовані такі стягнення: зауваження; догана; сувора догана; затримка у присвоєнні чергового спеціального звання або подання до його присвоєння на строк до одного року; попередження про неповну посадову відповідність; пониження в посаді; пониження в спеціальному званні на один ступінь; звільнення з органів податкової міліції.

Останнім видом державно-службових відносин в податковій міліції є відносини, пов'язані з припинення служби в зазначених органах. Припинення служби відбувається у формі звільнення, яке можливе за віком; через хворобу; через обмежений стан здоров'я; за вислугою строку служби; через службову невідповідність; за порушення дисципліни; через скорочення штатів; за власним бажанням; у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу в інші міністерства і відомства (організації).

Таким чином, можна зробити висновок, що державно-службові відносини в податковій міліції можуть бути зведені до восьми основних груп, які відповідають стадіям проходження державної служби, а самі державно-службові відносини становлять форму (спосіб) реалізації працівниками податкової міліції свого права на проходження служби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лаврінчук І. Особливості правового регулювання

Надійшла до редакції 02.06.2004

БАНДУРКА А.А. ГОСУДАРСТВЕННО-СЛУЖЕБНЫЕ ОТНОШЕНИЯ В НАЛОГОВОЙ МИЛИЦИИ: ПОНЯТИЯ И ВИДЫ

Показано, что государственно-служебные отношения в налоговой милиции, представляющие форму реализации работниками налоговой милиции права на прохождение службы, могут быть сведены к группам, которые соответствуют стадиям прохождения государственной службы.

***

BANDURKA A.A. STATE-SERVICE RELATIONS IN TAX MILITIA: CONCEPTS AND KINDS

It is shown, that state-service relations in the tax militia, realizations representing the form by personal of tax militia of the right on service, can be shown to groups which correspond to stages passage of public service.

УДК 343.85:354.31(478)

М.М. БИРГЕУ

Академія "Штефан Чел Маре" МВС Республіки Молдова

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ОПЕРАТИВНИХ СЛУЖБ МВС РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

Надані особливості профілактичної діяльності підрозділів кримінальної поліції та підрозділів по боротьбі з транснаціональними та інформаційними злочинами МВС Республіки Молдова.

Складна, багатоаспектна проблема профілактики злочинів повинна завжди знаходитись у полі підвищеної уваги держави, її відповідних інституцій. Успіх перебудови нашого суспільства - радикальна економічна рефо-

проходження служби державними службовцями // Право України. -1998. -№ 3. -С.71-74.

2. Овсянко Д.М. Административное право: Учебное пособие. -М.: Юристъ, 2001. -468 с.

3. Бахрах Д.Н. Административное право России: Учебник. -М.: НОРМА, 2002. -445 с.

4. Стариков Ю.И. Курс общего административного права. -В 3-х т. -Т. 2: Государственная служба. Управленческие действия. Правовые акты управления. Административная юстиция. -М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2002. -600 с.

5. Виконавча влада і адміністративне право /За заг. ред. В.Б. Аверянова. -К.: Видавничий Дім "Ін-Юре", 2002. -668 с.

6. Кодекс законів про працю України // ВВР УРСР. -1971. -Додаток до № 50. -Ст.375.

7. Закон України "Про державну податкову службу в Україні" від 24.12.1993 р. // ВВР України. -1994. -№ 15. -Ст.4.

8. Закон України "Про державну службу" від 16.12.1993 р. // ВВР України. -1993. -№ 52. -Ст.490.

9. Постанова Кабінету Міністрів УРСР "Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України" від 29.07.1991 р., № 114 // Збірник нормативних актів з питань правопорядку. -К., 1993. -С.438-464.

10. Стародубцев А.А. Організаційно-правові питання діяльності інспекцій з особового складу щодо зміцнення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ: Дис... канд. юрид. наук. -Харків, 1999. -183 с.

рма, послідовна демократизація, органічно пов'язані зі зміцненням законності і рішучою протидією будь-яким порушенням правопорядку.

У зв'язку зі вступом у силу 12.06.2003р. нового КПК

Республіки Молдова була проведена реорганізація всієї правоохоронної системи, у тому числі й Міністерства внутрішніх справ [1], зокрема, був створений Департамент оперативних служб. У його складі діють дві основні служби, які, практично, акумулюють діяльність з припинення та розкриття злочинів. Це підрозділи кримінальної поліції та підрозділи по боротьбі з транснаціональними та інформаційними злочинами.

Розробляючи проблематику організації та здійснення профілактики злочинів силами та засобами поліції Республіки Молдова, ми поставили перед собою завдання проаналізувати профілактичну діяльність, здійснювану кожним із вище названих підрозділів.

Організація профілактичної діяльності підрозділами кримінальної поліції. У попередженні, припиненні і розкритті злочинів провідна роль належить кримінальній поліції, діяльність якої координується Управлінням кримінальної поліції МВС РМ. Особливу увагу керівництво управління приділяє організації боротьби з організованою злочинністю і корупцією, адже ці злочинні явища загрожують основам соціальної безпеки і самому громадському устрою країни.

В сучасних умовах назване управління і вся керована ним система в цілому радикально змінили методи управління силами і засобами правоохоронної діяльності. Акценти перенесено на ініціативу територіальних підрозділів, яким надано право вибору ефективних у кожному конкретному випадку оперативних методів і засобів з урахуванням пріоритетів оперативної обстановки, що склалася на території обслуговування.

Підрозділи кримінальної поліції вносять вирішальний вклад у справу запобігання злочинам, що замисляються або готуються, припинення розпочатих злочинів. Поряд з цим вони проводять роботу і по визначених лініях оперативно-службової діяльності, спрямовану на виявлення й оперативне усунення (блокування, нейтралізацію) причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів різних видів. Крім того, підрозділи кримінальної поліції мають можливість більш цілеспрямовано та ефективно здійснювати профілактичну діяльність, оскільки краще знають оперативну обстановку і володіють оперативною інформацією.

Специфічною особливістю профілактичної діяльності кримінальної поліції є те, що дана робота ними проводиться паралельно зі здійсненням оперативно-розшукової діяльності. Іншою особливістю профілактичної діяльності співробітників кримінальної поліції є те, що у своїй роботі з попередження злочинів вони поряд із загальними мають право застосування і спеціальних форм і методів попередження злочинності.

У цьому зв'язку діяльність оперативних підрозділів кримінальної поліції РМ з профілактики злочинів може бути віднесена до оперативно-розшукової профілактики. Поняття "оперативно-розшукова профілактика" охоплює комплекс заходів, що включають реалізацію інформації, отриманої в ході оперативно-розшукового процесу, і спрямованих на вирішення превентивних завдань опера-

тивно-розшукової діяльності [2, с.572].

Поєднання завдань профілактики з постійною перевіркою осіб, що знаходяться під оперативно-профілактичним спостереженням, проведенням серед них оперативно-пошукових заходів з метою виявлення злочинців є ознакою оперативно-розшукової профілактики. Таке сполучення забезпечує оперативну поінформованість про контингент осіб, що віднесені до категорії кримінально активних; дозволяє вчасно вдаватися до оперативної розробки злочинців з використанням усіх матеріалів, зібраних при здійсненні заходів оперативно-розшукової профілактики [2, с.573].

Профілактична робота підрозділів кримінальної поліції здійснюється в межах, передбачених п.2 ст.6 Закону РМ "Про оперативно-розшукову діяльність" від 12.04.1994 р. Дана норма містить перелік оперативно-розшукових заходів, багато з яких успішно використовуються також при проведенні профілактичної роботи, а саме: опитування громадян; наведення довідок; візуальне спостереження; спостереження і документування за допомогою технічних засобів фіксації збирання матеріалів (зразків) для порівняльного дослідження; проведення контрольних закупівель і здійснення контрольованих поставок товарів і продукції, що перебувають у вільному або обмеженому обігу; дослідження предметів і документів; встановлення особистості; обстеження приміщення, споруди, ділянки або місцевості, транспортного засобу; контроль за поштовими відправленнями; перегляд кореспонденції засуджених; прослуховування телефонних та інших переговорів; зняття інформації з каналів зв'язку; проведення бесід з підозрюваними із застосуванням детекторів симуляції; забезпечення оперативного проникнення у злочинні співтовариства штатних співробітників оперативних підрозділів або осіб, що співпрацюють на конфіденційній основі з органами, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність тощо.

За новим КПК РМ усі оперативні працівники та слідчі ОВС стали офіцерами з карного переслідування. У своїй практичній діяльності вони як члени підрозділів кримінальної поліції здобувають та використовують різні джерела інформації про причини злочинів та умови, що сприяють їх вчиненню. Серед них найбільш важливими є результати аналізу оперативної обстановки на території, що обслуговуються; матеріали вивчення території (кримінологічна картографія) і розташованих на ній об'єктів, місць масового відпочинку та інших місць, де найчастіше скоюються злочини та інші правопорушення; матеріали розслідуваних кримінальних справ або тих, які перебувають у впровадженні; дані адміністративної практики; відомості, отримані оперативно-розшуковим шляхом; матеріали, які відображають роботу інших суб'єктів профілактики злочинів, громадських об'єднань, що беруть участь в охороні правопорядку і боротьбі зі злочинністю; повідомлення посадових осіб, представників громадськості, а також скарги і заяви громадян; матеріали соціологічних і кримінологічних досліджень; повідомлення, роз-

міщені у ЗМІ тощо.

Однією з найважливіших організаційно-тактичних форм роботи підрозділів кримінальної поліції є виявлення осіб, які замишляють або готують вчинення злочинів, вжиття заходів оперативно-розшукового характеру з метою схилення цих осіб до відмови від вчинення злочину або доведення його до кінця, а однією з основних форм запобігання вчиненню злочинів є схилення особи до добровільної відмови від скоєння злочину. Ефективним прийомом при цьому виступає позитивний вплив на певну особу за допомогою рідних, близьких, знайомих або інших осіб.

Підрозділи кримінальної поліції розробили й інші заходи запобігання і припинення злочинів, які мають виражений оперативно-розшуковий характер (наприклад, організація засідки у прогнозованому місці скоєння злочину; введення додаткової поліцейської посади; встановлення прихованого спостереження за фігурантом, а також громадянами, яким може загрожувати небезпека; встановлення в екстремному порядку охоронної сигналізації в квартирі потенційного потерпілого або на об'єкті; підміна предмета злочинного посягання; приведення у непридатність зброї; створення інших вкрай невідгдних та несприятливих для особи, що замишляє злочин, умов).

Офіцери з кримінального переслідування підрозділів кримінальної поліції при одержанні даних про те, що певна особа, замишляє або готує злочин, зобов'язані вжити заходів, спрямованих на недопущення переростання наміру у готування до злочину, а підготовчих дій - у вчинення злочину.

Істотне значення для попередження злочинності в цілому має робота кримінальної поліції з розкриття скоєних злочинів, встановлення всіх учасників злочинної події, а також осіб, які переховуються від слідства та суду. Також, слід відзначити і особливе значення специфічних засобів і методів, застосовуваних підрозділами кримінальної поліції з метою виявлення і вивчення раніше невідомих криміногенних факторів, пізнання нових різновидів злочинів, їх нетрадиційних характеристик та ознак [3, с.578]. Оперативно-розшукова профілактика є в деяких випадках єдиним каналом одержання даних про причини та умови злочинів, інші значимі кримінологічні явища і процеси.

Підводячи проміжний підсумок аналізу профілактичної діяльності підрозділів кримінальної поліції Республіки Молдова, можна стверджувати, що оперативно-розшукова профілактика, яка є змістом діяльності названої структури, хоча і здійснюється шляхом проведення переважно негласних заходів, проте застосовується тільки у виняткових випадках (коли можливості досягнення результату гласними шляхами вичерпані), і тільки спеціальними суб'єктами, до виняткової компетенції яких відноситься проведення ОРД.

Організація профілактичної діяльності підрозділів по боротьбі з транснаціональними та інформаційними злочинами. У своїй діяльності підрозділи по боротьбі з

транснаціональними та інформаційними злочинами особливу увагу приділяють боротьбі з економічною злочинністю, в тому числі профілактиці відповідних злочинів.

З цієї метою названі підрозділи систематично аналізують стан економічної злочинності і тенденції криміногенної ситуації на господарюючих об'єктах або в цілому на території обслуговування. Цей аналіз обов'язково доповнюється вивченням відповідних кадрів - працівників бухгалтерій, відділів постачання і збуту, охорони тощо. Перевіряється практика реагування на виявлені розкрадання, розтрата, спрямовані подання правоохоронних органів про усунення причин і умов скоєних злочинів. Особливе значення при цьому надається вивченню криміногенних факторів, що сприяють корупції, хабарництву, розкраданням та іншим корисливим злочинам, вчиненим на тлі ринкових перетворень або супутніх їм явищ.

При виборі заходів профілактичного впливу варто враховувати, що традиційні погляди, які існували раніше, на їх потенційні можливості в умовах переходу від командно-адміністративної системи до ринкової зазнали істотних змін. Формування нових господарських та управлінських структур вносить багато нового в колишнє розуміння і відпрацьовану практику реалізації профілактичних завдань. Слід мати на увазі, що економічні заходи профілактики колись базувалися на системі директивного планування і колективній власності, застосуванні державних норм, стандартів та нормативів (сировини, енергії, оплати праці тощо). Зараз постала нагальна необхідність розробки нових важелів заохочення суб'єктів профілактики злочинів до участі в цій важливій справі на основі ринкових взаємовідносин.

Структура оперативної інформації, одержуваної підрозділами по боротьбі з транснаціональними та інформаційними злочинами, представлена наступними відомостями, що відображають: загальну характеристику стану збереження товарно-матеріальних цінностей і коштів; динаміку економічних злочинів на об'єкті, їх різновиди та особливості вчинення; умови і обставини, що супроводжують вчинення даних злочинів; збіжки, завдані діями злочинців; пропозиції щодо усунення виявлених негативних факторів. Таким чином, оперативна інформація ніби проходить повний цикл правоохоронних процедур: від повідомлення про подію до ухвалення рішення про усунення причин і умов скоєного злочину.

На відміну від інших оперативних служб поліції РМ підрозділи по боротьбі з транснаціональними та інформаційними злочинами відчувають велику потребу набуття і застосування фахових і спеціальних пізнань у сфері організації і технологічних особливостей виробництва а саме: про умови зберігання, обліку і руху товарно-матеріальних цінностей. Ці знання у поєднанні з практичними вміннями та навичками оперативної діяльності дозволяють вчасно виявити та розпізнати ознаки розкрадань, інших замаскованих під нормальну господарську діяльність економічних злочинів, що вчинюються посадовими особами суб'єктів господарської діяльності.

У цьому зв'язку названі підрозділи зорієнтовані кері-вництвом МВС на необхідність налагодження тісної вза-ємодії з контролюючими органами. Формами їх співробі-тництва можуть бути: обмін інформацією з метою повної та об'єктивної оцінки стану зберігання майна на об'єктах, що перевіряються; здійснення спільних профілактичних заходів; проведення спільних комплексних перевірок; проведення спільних тематичних перевірок; спільний аналіз стану, динаміки, структури і характеру злочинів у територіальному або галузевому зрізі; аналіз інших фак-торів, що сприяють вчиненню злочинів в економічній сфері; проведення спільних засідань і парад; спільне вне-сення пропозицій з відповідних питань до місцевих орга-нів влади і самоврядування, адміністрації господарюю-чих суб'єктів; спільна розробка проєктів нормативних актів з відповідної проблематики; спільна розробка про-грам і планів проведення перевірок та ревізій; обмін до-свідом роботи з попередження злочинів в економіці.

Важливе значення має також координація дій підроз-ділів по боротьбі з транснаціональними та інформацій-ними злочинами та підрозділів Департаменту кримінального переслідування. Здійснюючи агентурно-оперативну ро-боту в межах боротьби зі злочинними посяганнями на особистість, її права і свободи, честь і гідність, а також усі форми власності, підрозділи кримінального переслідування ма-ють широкі можливості для одержання негласної інфор-мації про осіб, що вчиняють розкрадання, посадові та господарські злочини, про стан збереження державного і недержавного майна на об'єктах, що обслуговуються підрозділами по боротьбі з економічними злочинами.

Крім того, підрозділи по боротьбі з транснаціональ-ними та інформаційними злочинами забезпечують взає-модію із засобами масової інформації з метою формуван-ня позитивної громадської думки в напрямку захисту економіки від злочинних посягань.

Досвід такої взаємодії свідчить, що можливості засо-бів масової інформації можуть бути використані назва-ними підрозділами для вирішення наступних профілак-тичних завдань: усунення, блокування або нейтралізації обставин, що сприяють вчиненню злочинів; попереджен-ня злочинних проявів на основі доведення конкретної інформації про способи вчинення злочинів та підозрюва-них осіб до відома широкого загалу громадськості; де-монстрації невідворотності покарання за скоєний злочин;

створення обстановки нетерпимості і суспільного осуду правопорушників та осіб, які їм потурають; правової про-паганди; поширення передового досвіду, прогресивних форм і методів профілактики злочинів; підвищення авторитету влади, органів внутрішніх справ та зокрема підрозділів по боротьбі з економічною злочинністю; встано-влення обставин, що мають значення для розкриття зло-чинів.

Підводячи підсумок викладеному, слід зазначити, що роль оперативних підрозділів у реалізації мети і завдань профілактики злочинів у сучасних умовах величезна. У цьому зв'язку з урахуванням оперативно-розшукової спрямованості їх профілактичної діяльності особливого значення набуває встановлення і аналіз конкретних при-чин і умов, що сприяють скоєнню злочинів.

До того ж з аналізу наведених положень, що відобра-жають основні напрямки профілактичної діяльності опе-ративних служб МВС РМ, можна зробити висновок про те, що незважаючи на суттєві зміни у правозастосовчій практиці, обумовлені прийняттям нового Кримінально-процесуального кодексу Республіки Молдова, сутність та зміст дій спеціалізованих оперативних підрозділів МВС РМ практично не змінилась. Вони залишаються надійним заслоном від злочинності, забезпечуючи при цьому охо-рону особистості, її прав та свобод, честі і гідності, влас-ності, державних інтересів, зміцнення економічного по-тенціалу держави, захист інтересів споживачів, протиді-ючи всьому комплексу детермінантів злочинності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постановление Правительства Республики Молдова «Об организационной структуре, предельной численности Министерства внутренних дел и положении о нем» от 30.07.1998 г., № 844.
2. Оперативно-розыскная деятельность: Учебник /Под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, А.Ю. Шумилова. –М.: ИНФРА-М, 2002.
3. Алексеев А.И., Герасимов С.И., Сухарев А.Я. Криминологическая профилактика: теория, опыт, проблемы. –М.: Издательство НОРМА, 2001.

Надійшло до редакції 11.06.2004

БИРГЕУ М.М. ОРГАНИЗАЦИЯ ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ОПЕ-РАТИВНЫХ СЛУЖБ МВД РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА
Представлены особенности профилактической деятельности подразделений криминальной полиции и подразделений по борьбе с транснациональными и информационными преступлениями МВД Республики Молдова.

***

BIRGEU M.M. THE ORGANIZATION PREVENTIVE ACTIVITY OF DIVISIONS OPERATIVE SERVICES OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF REPUBLIC MOLDOVA
Features of preventive activity of divisions of criminal police and divisions on struggle against transnational and information crimes of the Ministry of Internal Affairs of Republic Moldova are submitted.